

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ПРАКТИКА І МЕТОДОЛОГІЯ

Визначено недоліки в практиці обліку виробничих запасів і рекомендуються шляхи забезпечення їх вирішення

Ключові слова: оборотні засоби, виробничі запаси, АПК, молокопереробка, документообіг, облік, облікова політика.

Вступ. Необхідною умовою підтримання безперервного процесу виробництва на підприємстві є наявність необхідної кількості оборотних засобів в матеріальній і грошових формах. При достатній забезпеченості оборотними засобами на підприємствах ефективно використовується виробничий потенціал. При їх недостатній кількості неможливо забезпечити навіть процес простого відтворення. Використані в процесі виробництва оборотні засоби переносять повністю свою вартість на одержану готову продукцію і складають 52-61 % на молокопереробних підприємствах в структурі витрат на її виробництво.

Постановка проблеми в загальному виді. В сучасних економічних умовах актуального значення набуває оптимізація організації, комп'ютеризація та посилення контрольних функцій бухгалтерського обліку, який є основним джерелом інформації для оперативного і перспективного прийняття управлінських рішень, а також аналізу господарської діяльності.

Зв'язок дослідження з найважливішими науковими і практичними завданнями. Робота проводиться відповідно мети і задач, викладеним в Програмі розвитку агропромислового комплексу АР Крим до 2010 року.

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності регламентуються національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затвердженим наказом Міністерства фінансів України № 246 від 2.11.99 р.[2].

Відповідно до П(С)БУ 9, оцінка запасів при їх відпуску у виробництво, продажу й іншому вибутті здійснюється по одному із методів: ідентифікаційної собівартості визначеної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом приходу запасів (ФІФО); нормативних витрат; ціни продажу. У бухгалтерському обліку і звітності запаси відображаються по найменшій із двох оцінок: первісної вартості або чистої вартості реалізації.

Цієї точки зору дотримуються і вітчизняні автори: Н. Батищева [3], Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова [4], А.Н. Коваленко [5], О. Шаповал [6].

Невирішені проблеми, яким присвячена стаття. Прийняття ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», введення національних стандартів обліку привело до істотних змін ведення бухгалтерського обліку і складання звітності на виробничих підприємствах. Відбулися зміни і в порядку оцінки запасів, що впливає на розмір активу балансу, його валюту, собівартість виробленої продукції, а в кінцевому підсумку на фінансовий результат.

Спектр даних проблем не одержав на сьогоднішній день широкого висвітлення в науково-методичній літературі і обговорення на сторінках фахової преси, що обумовило вибір теми статті.

Формування мети статті: Метою статті є висвітлення основних проблем обліку виробничих засобів підприємств і шляхів їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Виробничі запаси – придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці на підприємстві [4]. До таких на молочних підприємствах відносять молоко і продукти

його подальшої переробки (сметану, творог, кефір, ряжанку, масло та ін.). Крім того, вони використовують допоміжні матеріали і сировину (закваску, біфідумбактерії, лактокультури, фруктові добавки, тару, упаковку). Їх рух відбувається в процесі господарювання постійно і в поточному обліку використовують облікові ціни, які змінюються постійно під впливом різних факторів (сезонність, інфляція, конкуренція).

Тому рахуємо, що доцільно використовувати в обліку середні купівельні ціни, встановлені на початку року і окремо обліковувати процент відхилення від фактичної собівартості по кожному виду виробничих засобів. Недоліком в обліку вважаємо також, що в балансі запаси обліковуються по фактичній собівартості без урахування вимог П(С)БО 2 «Запаси». Відповідно до нього, первісна вартість – це найменша з двох оцінок: первісна або чиста вартість реалізації, яка повинна визначатися по кожному об'єкту аналітичного обліку розрахунковим шляхом. В даному випадку порушено принцип обліку обачності, за яким вартість активів не повинна завищуватись. Правильно організоване документування виробничих запасів впливає на їх списання на виробництво, оцінку незавершеного виробництва і відображення в звітності.

Структура документообігу повинна забезпечувати вчасне надходження необхідної інформації як для обліку, так і для контролю й оперативного управління рухом матеріальних запасів. Насамперед у вирішенні завдань раціонального використання предметів і продуктів праці велику роль відіграє чітка організація їх первинного обліку.

Особливістю обліку молока є те, що його приймають на молокопунктах в різних районах Криму, по відомостях, де ставляться підписи здатчиків. В багатьох випадках вини фіктивні із-за того, що прийомщики молока знижують його жирність і дописують певну кількість людей, за яких одержують оплату.

Правильне визначення як вартісного, так і натурального складу оборотних засобів має велике значення для процесу формування їх

на молокопереробних підприємствах. Так, наприклад, згідно з положенням ПБО 9, запаси містять МШП, які використовуються протягом не більш одного року або нормального операційного циклу. До другої групи належать предмети зі строком служби більше одного року – малоцінні необоротні матеріальні активи, їх облік здійснюється згідно з ПБО 7 «Основні засоби».

Виходячи з цього, ці предмети не тільки значно розширили коло найменувань об'єктів основних засобів, а й призвели до значного руху на аналітичних рахунках та ускладнення синтетичного обліку через невинуватене збільшення потоку первинних документів. Тому вважаємо, що таке розширення складу основних засобів недоцільне, і при розгляді оборотних засобів слід виходити з того, що економіко-теоретичне визначення оборотних засобів є узагальнюючим і, звичайно ж, вихідним при встановленні їх складу.

Облік прийнятої сировини проводять на рахунку 28 «Товари» на двох субрахунках 281 «Молоко, прийняте від юридичних осіб» і 282 «Молоко, прийняте від фізичних осіб» і далі обліковують інші товари.

Разом з тим, молоко повинно обліковуватися на рахунку 20 «Виробничі запаси» субрахунку 201 «Сировина і матеріали». При цьому транспортно-заготівельні витрати обліковуються на окремому рахунку. Ми ж рахуємо такий облік їх недоцільним із-за використання молока в певному обсязі за добу. Тому дані витрати повинні бути включені відразу в вартість сировини.

Використання облікових даних по торговій націнці на субрахунку 285 «Торгова націнка» рахунку 28 «Товари» приводить до певних ускладнень в бухгалтерському обліку. В даному випадку в Балансі не можна визначити суму торгової націнки. Рекомендуємо показувати її в Балансі, як суму матеріального рахунку для надання інформації зовнішнім користувачам про розмір торгової націнки підприємства, її динаміку.

Важливою функцією керування запасами є регулювання можливих відхилень фактичних величин запасів від запланованих. Один з його можливих способів – створення на підприємстві автоматизованих систем керування і матеріально-технічного постачання.

Другий спосіб – це підключення до інформаційно-комерційних мереж, призначення яких – збір і надання замовникам інформації про потреби підприємств у товарно-сировинних ресурсах, а також пропозицій по реалізації готової продукції, неліквідів, наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, даних про умови товарообміну і створення на основі інформації банків, що надходить, даних. Практика показує, що перерозподілити зайві засоби виробництва в такий спосіб можна лише частково.

Третій спосіб – це залучення постачальників до реалізації наднормативних і неліквідних товарно-матеріальних цінностей, тобто налагодження зворотного зв'язку. Щоб зацікавити постачальника в подібних операціях, треба дозволити йому стягувати зі споживача 1 або 1,5 % вартості товарів, що перерозподіляються. Такий зворотний зв'язок дозволить постачальникові краще вивчити попит на продукцію, що випускається, зробити в планах виробництва і постачань відповідні корективи. Наявність у постачальника зв'язку з покупцями є одним із принципів його роботи.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Використання методологічних змін в обліку виробничих запасів молокопереробних підприємств, а саме:

- середніх купівельних цін;
- процента відхилення від фактичної собівартості по кожному виду виробничих засобів;

– включенні ТЗР одразу до складу вартості сировини молокопереробки, та відображення їх в Наказі «Про облікову політику» дозволить спростити облік, посилити його контрольно-аналітичні функції, полегшити роботу бухгалтерської служби підприємства.

2. Створення на підприємстві автоматизованих систем керування і матеріально-технічного постачання допоможе в упорядкуванні товарного обороту в регіоні, сприяє організаціям і підприємцям у вирішенні питань матеріально-технічного постачання і проведенні товарообмінних операцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р.

2. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 9 «Запасы», утвержденное приказом Министерства финансов Украины № 246 от 2.11.1999 г.

3. Батищева Н. Методология учета производственных запасов // Все о бухгалтерском учете – № 45 (670) – 19.05.2003 г. – с. 4-8

4. Бутинець Ф.Ф., Олійник О.В., Шигун М.М., Шуленова С.М. Організація бухгалтерського обліку – Житомир: ПП «РУТА», 2005 – 576 с.

5. Бухгалтерский учет в Украине. Теория и практика (под ред. А.Н. Коваленко) – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2003 – 528 с.

6. Шаповал О. Учет производственных запасов // Бухгалтерия – № 20 (583) – 15.05.2003 г. – с. 53-58

МАЙДАНЕВИЧ Ю.П. – здобувач Житомирського державного технологічного університету